

IQLIM O'ZGARISHINING BIOXILMA-XILLIKKA TA'SIRI: EKOLOGIK TAHLIL

Toshpo'lotova Jasmina Nuriddin qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Matematika va Informatika yo'nalishi talabasi

jasminatoshpulotova06@.com (97) 389-83-78

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14759650>

Annotatsiya: Ushbu maqolada iqlim o'zgarishining bioxilma-xillikka ta'siri ekologik nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Iqlim o'zgarishi – yer yuzasidagi iqlim sharoitlarining doimiy ravishda o'zgarishi, insoniyat va tabiat tizimi uchun katta tahdidni tashkil etadi. Bioxilma-xillik esa yer yuzidagi turli xil organizmlar va ularning ekosistemalaridagi o'zaro aloqalarini anglatadi. Maqolada iqlim o'zgarishining hayotga turli darajalarda, jumladan, floraga, faunaga va ekosistemalarga ta'siri, shuningdek, bunday o'zgarishlarga qarshi kurashishda amalga oshirilishi kerak bo'lgan ekologik strategiyalar haqida so'z boradi. Iqlim o'zgarishining biologik xilma-xillikka olib keladigan xavf va tahdidlarini bartaraf etish uchun global miqyosda amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar ham tahlil etiladi.

Kalit so'zlar. Iqlim o'zgarishi, bioxilma-xillik, ekologiya, global isish, ekosistemalar, biodiversitet, ekologik ta'sir, yashil texnologiyalar, tabiatni muhofaza qilish, ekosistemalarning barqarorligi.

Аннотация. В данной статье анализируется влияние изменения климата на биоразнообразие с экологической точки зрения. Изменение климата – это постоянное изменение климатических условий на поверхности Земли, представляющее большую угрозу человечеству и природной системе. Биоразнообразие означает взаимодействие различных организмов на Земле и их экосистем. В статье рассматривается влияние изменения климата на жизнь на различных уровнях, включая флору, фауну и экосистемы, а также экологические стратегии, которые необходимо реализовать для борьбы с такими изменениями. Также анализируются меры, реализуемые на глобальном уровне по устранению опасностей и угроз изменения климата для биоразнообразия.

Ключевые слова. Изменение климата, биоразнообразие, экология, глобальное потепление, экосистемы, биоразнообразие, воздействие на окружающую среду, зеленые технологии, охрана природы, устойчивость экосистем.

Annotation. This article analyzes the impact of climate change on biodiversity from an ecological point of view. Climate change is a permanent change in the climate conditions on the earth's surface, which is a great threat to humanity and the natural system. Biodiversity refers to the interaction of various organisms on earth and their ecosystems. The article discusses the effects of climate change on life at various levels, including flora, fauna, and ecosystems, as well as the ecological strategies that should be implemented to combat such changes. The measures implemented at the global level to eliminate the dangers and threats of climate change to biodiversity are also analyzed.

Keywords. Climate change, biodiversity, ecology, global warming, ecosystems, biodiversity, environmental impact, green technologies, nature conservation, ecosystem stability.

Iqlim o'zgarishi global ekologik muammolardan biri bo'lib, u nafaqat atmosferadagi gazlar tarkibining o'zgarishi, balki barcha tirik organizmlar va ekosistemalarga ham ta'sir

ko'rsatadi. Yirik ekologik tizimlar, shu jumladan tropik o'rmonlar, muzliklar, va boshqa tabiiy hududlar o'zgarishlarga duch kelmoqda, bu esa, o'z navbatida, ularning ichki bioxilma-xilligiga xavf soladi. Iqlimning o'zgarishi tufayli fauna va flora turlari ko'chib o'tishi, qirilib ketishi yoki mutatsiyaga uchrashi mumkin. Bioxilma-xillikni saqlash va tiklash ekologik muvozanatni tiklash uchun muhim ahamiyatga ega. Iqlim o'zgarishining bioxilma-xillikka ta'siri ko'plab omillarga bog'liq. Birinchidan, iqlim o'zgarishi ekosistemalarning geosiyosiy joylashuviga, iqlim sharoitlariga va ularning ichki resurslariga ta'sir qiladi. Bu o'zgarishlar o'simlik va hayvon turlarining qirilib ketishiga yoki migratsiyalarga olib keladi. Masalan, quruqlikdagi va suv ekosistemalaridagi o'simlik va hayvon turlari, iqlimning issiqlashiga javoban o'z joylashuvini o'zgartirishi kerak. Global isish tufayli issiqlikning ortishi, suv manbalarining kamayishi va yomg'irlarning taqsimotining o'zgarishi biologik xilma-xillikni ta'sir qiladi. O'simliklar va hayvonlar o'zlarining yashash muhitiga qaramay, bunday o'zgarishlarga moslashish uchun yangi strategiyalarni ishlab chiqishga majbur bo'lishadi. O'simliklarning yangi iqlim sharoitlariga moslashish imkoniyatlari cheklangan bo'lsa, hayvonlarning migratsiyasi va ko'chishi mumkin, bu esa yangi ekologik muammolarni keltirib chiqaradi.

Ekosistemalar va bioxilma-xillikning ustunligi - iqlim o'zgarishining ekosistemalar va bioxilma-xillik uchun eng xavfli ta'sirlaridan biri bu ekosistemalarning buzilishi va nosozligi hisoblanadi. Ekosistemalar, o'z ichiga bir nechta o'zaro bog'liq organizmlarni olgan tabiiy tizimlar sifatida, o'zgarishlarga qarshi kurashishda muhim rol o'ynaydi. Ammo, global isish natijasida, ayrim ekosistemalar o'z funksiyalarini yo'qotishi mumkin. Masalan, suv resurslarining kamayishi va o'rmonlarning yo'qolishi ekosistemalar uchun katta tahdid hisoblanadi. Iqlim o'zgarishining ta'sirida ko'plab o'simlik va hayvon turlari o'z hayotiy tizimlaridan chiqib ketmoqda. Iqlim sharoitlari o'zgarishiga qarshi bir nechta turlar rivojlanish va moslashishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda. O'rmonlardagi ba'zi o'simliklar iqlimning o'zgarishi natijasida yo'qolib ketadi yoki qishlash va ko'payish mavsumlarida muvaffaqiyatsizlikka uchraydi. Ayniqsa, qutb va tropik hududlarda bunday o'zgarishlar aniq kuzatilmoqda. Bioxilma-xillikni saqlash va tiklashning eng samarali yo'llaridan biri ekologik tizimlarni barqarorlashtirishdir. Bu, ekosistemalarni qayta tiklash, ularning resurslarini samarali boshqarish va yashil texnologiyalarni joriy etish orqali amalga oshiriladi. Ekologik barqarorlikni saqlash uchun, tabiatni himoya qilish va ekologik ta'sirlarni kamaytirishning zamonaviy yondashuvlari zarur. Iqlim o'zgarishining bioxilma-xillikka ta'sirini kamaytirish uchun global miqyosda bir qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Bular orasida karbonat ангидрид газларини камайтириш, қайта тикланадиган энергия манбаларини қўлلاب-қувватлаш, va ekologik ta'limni rivojlantirish kabi tadbirlar mavjud. Xalqaro miqyosda, BMTning iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish bo'yicha amalga oshirilayotgan shartnomalar va strategiyalar, iqlimni muhofaza qilishga qaratilgan global harakatning muhim qismlaridir. Iqlim o'zgarishining bioxilma-xillikka ta'siri tobora kuchayib borayotgan global muammo sifatida ekologik tizimlar va biologik xilma-xillikka katta tahdid soladi. Ekologik tizimlarning barqarorligini ta'minlash va bioxilma-xillikni saqlash uchun samarali va jadal chora-tadbirlar zarur. Shunday qilib, iqlim o'zgarishining ta'sirlarini kamaytirish va biologik xilma-xillikni tiklash uchun xalqaro hamkorlik va barqaror ekologik yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. Iqlim o'zgarishining bioxilma-xillikka ta'siri nafaqat ekosistemalar uchun, balki insoniyat uchun ham jiddiy tahdidlarni keltirib chiqaradi. Iqlimning o'zgarishi tufayli turli o'simlik va hayvon turlari migratsiya qilishi, qirilib ketishi yoki evolyutsiyalashuvi mumkin.

Ekosistemalar o'zgarishlarga qarshi kurashishda muhim rol o'ynaydi, ammo global isish natijasida ba'zi tizimlar buzilishi yoki barqarorlikni saqlay olmasligi mumkin. Bioxilma-xillikni saqlash va tiklash uchun ekologik tizimlarni barqarorlashtirish, qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish va yashil texnologiyalarni qo'llash zarur. Iqlim o'zgarishining ta'sirini kamaytirish uchun xalqaro hamkorlik va barqaror ekologik yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, ekologik xavflarni bartaraf etish va biologik xilma-xillikni tiklash uchun global miqyosda harakatlar amalga oshirilishi kerak.

References:

1. Musurmanova, Yayra, and Jasmina Toshpo'lotova. "Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida iqtisodiy jarayonlar va moliyaviy munosabatlarning transformatsiyasi." *Nashrlar* (2024): 38-41.
2. Muhammadiyev, Alijon, and Shukurullo Aliqulov. "PROSPECTS OF USING COMPUTER TECHNOLOGIES IN MODERN EDUCATION." *Наука и технология в современном мире* 3.3 (2024): 90-92.
3. Musirmonov, Shohboz, and Jasmina Toshpo'lotova. "Moliya bozorini rivojlantirishda yashil iqtisodiyotga o'tishining muammolari va yechimlari." *Nashrlar* (2024): 374-377.
4. Madadjon, O'Ktamov. "PEDAGOGIKA OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARINING INFORMATIKADAN AXBOROT-TEXNOLOGIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI." *Academic research in educational sciences* 4.CSPU Conference 1 (2023): 275-281.
5. Musurmanova, Yayra, and Jasmina Toshpo'lotova. "SHAXSLARDA TAVAKKALCHILIK BILAN BOG'LIQ VIRTUAL O'YINLARGA MOYILLIGINI PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI." *Universal xalqaro ilmiy jurnal* 1.4 (2024): 776-777.
6. Musurmanova, Yayra, and Jasmina Toshpo'lotova. "XXI ASR YOSHLARINING AXBOROT PSIXOLOGIK XAFSIZLIGINI TA'MINLASH MASALALARI." *Universal xalqaro ilmiy jurnal* 1.4 (2024): 445-447.
7. Toshpo'lotova, Jasmina, and Yayra Musurmanova. "CURRENT ISSUES OF TEACHING UZBEK AND RUSSIAN LANGUAGES IN THE PROCESS OF GLOBALIZATION." *Models and methods in modern science* 3.6 (2024): 187-191.
8. Musurmanova, Yayra, and Jasmina Toshpo'lotova. "TEXNIKA OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA XORIJIY TILLARNI O'QITISHNING DOLZARB MASALALARI." *Прикладные науки в современном мире: проблемы и решения* 3.3 (2024): 10-12.
9. Toshpo'lotova, Jasmina, and Yayra Musurmanova. "TA'LIM TIZIMIGA INNOVATION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH VA INTEGRATSIYALASH MASALALARI." *Общественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования* 3.3 (2024): 46-49.
10. ShukurulloFayzullo o'g'li, A. (2024). TA'LIMDA MULTIMEDIYA TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH. *PEDAGOGS*, 50(2), 51-55.
11. Aliqulov, Sh. "M. Yaxiyaxonova. Ta'lim samaradorligini oshirishda kreativ va zamonaviy metodlarning ahamiyati. Raqamli ta'lim muhitida fanlararo integratsiyani Qo'llashning ta'lim samaradorligiga ta'siri: xalqaro Tajribalar va rivojlanish istiqbollari." (2024).

12. Muhammadiyev, Alijon, and Shukurullo Aliqulov. "PROSPECTS OF USING COMPUTER TECHNOLOGIES IN MODERN EDUCATION." *Наука и технология в современном мире* 3.3 (2024): 90-92.
13. FAYZULLO, ALIQULOV SHUKURULLO. "TA'LIM JARAYONIDA MULTIMEDIA VOSITALARINI QO'LLASH." *JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS* 45.2 (2024): 61-65.
14. Aliqulov, Shukurullo, Ziyavutdin Turayev, and Javlon Nishonov. "BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING MATEMATIK SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA TIMSS XALQARO BAHOLASH DASTURINING ROLI VA AHAMIYATI." *Молодые ученые* 2.10 (2024): 85-90.
15. Fayzullo o'g'li, Shukurullo. "Aliqulov." "TA'LIMDA MULTIMEDIYA TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH." *PEDAGOGS* 50 (2024): 51-55.
16. Shamsiddinov, G'iyosjon, Barchin Ro'ziqulova, and Laziza Inatillayeva. "BOSHLANG'ICH TA'LIMDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH USULLARI VA AFZALLIKLARI." *Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования* 3.10 (2024): 39-41.
17. Shamsiddinov, G'iyosjon, Umida Nurmaxmatova, and Durdona Turayeva. "INFORMATIKA VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING TA'LIM JARAYONIDAGI O'RNI." *Science and innovation in the education system* 3.4 (2024): 102-105.
18. Shamsiddinov, G'iyosjon, Jasmina Murodulloyeva, and Durdona Turayeva. "GLOBAL IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI SAQLASHNING ZAMONAVIY, INNOVATION USULLARI." *Инновационные исследования в современном мире: теория и практика* 3.3 (2024): 103-106.